

ODBOR UDRUŽENJA ZA GRAĐEVINARSTVO, IGM I PROJEKTOVANJE

Prostorna integracija Republike Srbije u okruženje i Evropu, prema Strategiji prostornog razvoja Republike Srbije

Strategija prostornog razvoja Republike Srbije predstavlja nacionalni planski dokument. Donosi se za teritoriju Republike Srbije, koja odgovara evropskom NUTS 1 standardu veličine prostornih jedinica. Strategijom se određuju dugoročni ciljevi prostornog planiranja i razvoja, a posebno se definišu pitanja, oblasti, modaliteti transgranične i međunarodne saradnje u oblasti prostornog planiranja.

Prema **Strategiji prostornog razvoja Republike Srbije 2009 – 2013 – 2020**, jedan od osnovnih ciljeva prostornog razvoja Republike je integracija Srbije u šire okruženje i postizanje održivog razvoja kroz definisanje, podsticanje i usklađivanje modaliteta međunarodne / regionalne saradnje i primenu odredbi međunarodnih strateških dokumenata. Strategija predviđa da će se funkcionalno povezivanje sa regionima i državama u okruženju (kao jedan od 14 ključnih prioriteta prostornog razvoja), odvijati u skladu sa evropskim programima prekogranične, transnacionalne i međuregionalne saradnje, aktivnostima evroregiona, međudržavnom saradnjom (u smislu usklađivanja prostorno-razvojnih prioriteta), kao i u skladu sa evropskim principima i pokazateljima prostornog razvoja, a uz podršku evropskih fondova i stvaranje zajedničkih akcionih područja. Osnov za povezivanje biće celine prirodnih sistema, infrastruktura, kulturno nasleđe, kao i ekonomske i socijalne veze koje doprinose održivom prostornom razvoju Srbije u evropskom okruženju.

Pored prioritete konsolidacije panevropskih koridora (VII i X), od značaja za funkcionalno povezivanje i stvaranje atraktivnih područja rasta biće i adekvatne veze sa koridorima IV, V i VIII, karpatski pojas, kao i jačanje urbanih centara različitog ranga. Za prekograničnu, transnacionalnu i međuregionalnu saradnju biće neophodno odrediti institucionalne nadležnosti regionalnih i lokalnih prostornih jedinica i formirati njihove kancelarije. Projekti koji se realizuju u okviru međunarodne prostorne i regionalne saradnje treba da poštuju principe održivog razvoja. U okviru podrške inovacijama i naročito razvoju informaciono-komunikacionih tehnologija potrebno je, pored priključivanja Evropskoj mreži za posmatranje prostornog planiranja (ESPON) izvršiti i usklađivanje indikatora prostornog razvoja sa evropskom statistikom.

Među brojnim temama od zajedničkog interesa za saradnju sa susedima posebno se mogu izdvojiti sledeće: izrada zajedničkih prekograničnih prostornih planova i regionalnih programa; dovršetak izgradnje Koridora X; nadovezivanje na planirane trase autoputa duž Koridora IV i na planirani pravac autoputa Timișoara-Stamora Moravița; izgradnja putnih pravaca prema Jadranskom moru (autoput Beograd-Južni Jadran, putni pravac Niš-Priština-Jadransko more ka koridoru VIII...); dalji razvoj vazdušnog saobraćaja, posebno regionalnog; nadovezivanje na planiranu trasu pruge za brzine do 160 km/h duž Koridora IV; zajedničko uređenje, zaštita i valorizacija reka i saradnja na unapređenju vodnog saobraćaja (Dunav, Sava, Tisa...); razvoj i povezivanje energetske sistema (Memorandum o povezivanju gasovodnih sistema sa Bugarskom, izgradnja dalekovoda od 400kV iz Srbije preko Skoplja do Albanije...); privredna saradnja u oblasti industrije, turizma i trgovine; formulisanje zajedničkih mera za podsticanje investiranja, ekonomski razvoj i harmonizaciju tržišta rada i obuke (npr. sa regionom Čongrada...); objedinjavanje zaštite kulturnih i prirodnih celina (Đerdap, Stara planina, Gornje Podunavlje, Prokletije...), modernizacija graničnih prelaza i drugo. Poseban vid prostorne

integracije predstavlja i usklađivanje starteških opredelenja Republike Srbije sa nacionalnim planskim dokumentima susednih zemalja.

Glavni evropski dokumenti od značaja za prostorno planiranje

Razvoj evropskih strategija i politika prostornog razvoja i planiranja odvijao se kroz aktivnosti dve centralne evropske organizacije – Savet Evrope i Evropsku uniju. Prvi značajan događaj bila je Evropska konferencija ministara nadležnih za prostorno planiranje (CEMAT), koja je održana 1970. godine u Bonu, a prvi značajan dokument bila je Evropska povelja o regionalnom/prostornom planiranju koja je usvojena tokom 6. Zasedanja CEMAT-a u Toremolinosu (Španija) 1983. godine. Evropska unija je politike prostornog razvoja i prostornog planiranja počela da razvija tek devedesetih godina. Glavna razlika između politika i dokumenata koje su donele ove dve političke organizacije odnosi se na prostorni obuhvat, gde je dokumentima CEMAT-a pokriven znatno veći broj evropskih zemalja. U suštinskom smislu, međutim, doneti dokumenti se međusobno dopunjuju. Zajednički činilac za sve donete dokumente je da ne postoji eksplicitna obaveznost njihovog sprovođenja, jer ni Savet Evrope ni Evropska unija nemaju nadležnost za prostorno planiranje. Ipak, ovi dokumenti su vremenom dobili toliko na težini da je, na primer, u predlog novog Ustavnog sporazuma EU ugrađen i pojam teritorijalne kohezije.

Evropske startegije i politike prostornog razvoja se ne sprovode direktno, već posredstvom brojnih mera i instrumenata, a pre svega u okviru programa Evropske prostorne saradnje (INTERREG) koji se oslanja na strukturne fondove. Istovremeno, broj nacionalnih, regionalnih i lokalnih strategija, politika i planova prostornog razvoja koji se pozivaju na ove evropske dokumente sve je veći. Najvažniji od njih su sledeći:

Teritorijalna agenda Evropske unije i Stanje i perspektive prostora Evropske unije (Territorial Agenda of the European Union and The Territorial State and Perspectives of the European Union)

Vodeći principi za održivi prostorni razvoj Evropskog kontinenta (Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent)

Perspektiva prostornog razvoja Evropske unije (European Spatial Development Perspective – ESDP)

Lisabonska strategija (Lisbon Strategy)

Geteborška strategija (Gothenburg Strategy)

Konvencija o predelu (European Landscape Convention)